

مطالعات دریای خزر

(مطالعه موردی: فیزیک دریا)

مناسب برای تمامی علاقمندان به دریای خزر به ویژه:

دانشجویان کارشناسی ارشد فیزیک دریا

دانشجویان دکتری فیزیک دریا

مؤلف: دکتر اسراف سادات شکر باغانی

عضو هیئت علمی پژوهشکده برنامه ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی

پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش - سازمان برنامه و بودجه و برنامه ریزی آموزشی

انتشارات آثار فکر

تهران - ۱۳۹۳

سرمناسه	شکر باغانی، اشرف السادات، ۱۳۴۵
عنوان و نام پدیدآور	مطالعات دریای خزر: (مطالعه موردی: فیریک دریا)؛ کتاب برای نهمی غلامقنادان به دریای خزر به ویژه دانشجویان کارشناسی ارشد فیریک دریا دانشجویان دکتری فیریک دریا؛ ولف اشرف السادات، شکر باغانی
مشخصات نشر	تهران: انتشارات آثار فکر، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	۱۱۶ ص:؛ مصور
شابک	978-600-7492-08-6
وضعیت فهرست نویسی	فیا
زبان	دریای خزر
موضوع	اوبیوس شناسی دریای خزر
رده بندی کنگر	۱۳۹۱ م ۴ ش / DSR ۲۱۶۰
رده بندی	۹۵۵:۲۲
شماره کاتالوژی	۱۳۵

مطالعات دریای خزر

(مطالعه موردی: فیریک دریا)

تألیف: دکتر اشرف السادات شکر باغانی

طراحی جلد کتاب: نازنین فراهانی

صفحه آرا: محسن جلالی مرئی

ناشر: انتشارات آثار فکر

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: تایماز

شابک: ۹۷۸ ۶۰۰-۷۴۹۲-۰۸-۶

تهران- فلکه دوم تهرانپارس- خیابان جشنواره- خیابان مهران سجره ای شمالی

خیابان ۳/۱۷۶- پلاک ۵۸

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت ۱۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۹	
۱۱	 فصل اول: تقسیم بندی دریای خزر
۱۲	 مقدمه
۱۳	 تقسیم بندی دریای خزر
۱۴	 خزر شمالی
۱۴	 خزر میانی
۱۵	 حد فاصل خزر میانی و خزر جنوبی
۱۷	 خزر جنوبی
۲۴	 رژیم گرمایی
۳۱	 فصل دوم: وضعیت جغرافیایی و اکولوژیکی دریای خزر
۳۲	 مقدمه
۳۳	 مواد مغذی
۳۶	 شوری آب دریای خزر
۳۷	 دمای آب
۳۷	 رودهایی که از خاک ایران به دریای خزر می ریزند

فصل سوم: بادهای دریای خزر ۳۹

مقدمه ۴۰

بادهای تاثیر گذار منطقه ۴۶

فصل چهارم: نام‌های گوناگون دریای خزر ۵۱

مقدمه ۵۲

نام‌های متداول دریای خزر ۵۳

نام‌های دیگر دریای خزر ۵۶

فصل پنجم: آلودگی‌های دریای خزر ۵۹

مقدمه ۶۰

اثر عمق دریا بر آلودگی ۶۰

اثر جریانات دریایی بر آلودگی ۶۲

اثر نوسانات تراز آب و آلودگی ۶۳

آلودگی و مشکلات زیست‌محیطی دریا ۶۴

تخلیه پسماندهای خانگی، صنعتی، کشاورزی ۶۶

اثرات زیست‌محیطی گردشگری ساحلی ۶۸

مشکلات زیست محیطی نوسان آب دریای خزر ۶۸

اثرات زیست محیطی نیروگاه نکا ۶۹

آلودگی‌های نفتی ۶۹

فصل ششم: دریای فرصت‌ها ۷۳

مقدمه ۷۴

خلیج‌ها و جزایر دریای خزر ۷۶

اهمیت جغرافیای سیاسی ۷۶

نمط حمل و نقل بین قاره‌ای ۷۷

سیاست‌های دریای خزر ۷۸

صنایع نفت و گاز دریای خزر ۷۹

فصل هفتم: تنوع زیست محیطی ۸۳

مقدمه ۸۴

ذخایر ماهی ۸۵

هجوم گونه‌های مهاجم دریایی ۸۵

دریای خزر به عنوان یک منبع بزرگ آب شیرین ۸۶

دریای خزر به عنوان یک عامل موثر در تغییرات آب و هوایی ۸۷

جزر و مد در دریای خزر ۸۹

اکسیژن محلول در آب دریای خزر ۸۹

فصل هشتم: جریانهای دریای خزر ۹۱

مقدمه ۹۴

موج ۹۷

نوسان تراز آب دریای خزر ۹۹

۱۰۴ چرا ناسپاسی

۱۰۵ چرخه های دریای خزر

۱۰۷ فصل نهم: جریان شکافنده

۱۰۸ مقدمه

۱۰۹ فصل دهم: جریان شکافنده

۱۱۰ فصل یازدهم: جریان های شکافنده

۱۱۱ روش فرار از جریان شکافنده

پیشگفتار

هر گونه فعالیت در محیط های دریائی نیاز به آگاهی از پارامتر های کمی و کیفی آب دارد. منطقه جنوبی دریای خزر به دلیل شیب فلات قاره از محدودیت بستر های کرانه ای برخوردار است. آبریزان دریای خزر بنوعی جهت تغذیه و مهاجرت های تولید مثلی، وابسته به این محدوده می باشد. علاوه بر این، اینکه مناطق کرانه ای تحت تاثیر جریان های دریائی و بستر های وابسته قرار دارند، این منطقه با توجه به بررسی های بعمل آمده، نشان داده است که متاثر از دبی آب رودخانه ها و هرز آب های سطحی ساحل است. هر چند این بررسی تا عمق ۱۰۰ متری صورت گرفته است، اما به سبب تفاوت شیب فلات قاره در ایستگاه های مختلف، فاصله خط ساحلی تا عمق ۱۰۰ متر یکسان نبوده و بین ۶ (سفید رود) تا ۶۸ (بندر ترکمن) کیلومتر در نوسان است. لذا با توجه به تاثیر آب ورودی از ساحل به دریا و همچنین آب قلات قاره، فاصله مکان های نمونه برداری تا ساحل، جریان های وابسته ای و دائمی دریا، سبب برخی اختلافات در عوامل فیزیکی و شیمیائی آب، حتی در مناطق هم عمق گردیده است. به دلیل تاثیر رودخانه های سطحی در کرانه ای و آب های سطحی دریای خزر، لازم است ویژگی های آب های خزر مورد توجه قرار گیرد.

انگیزه نگارش کتاب دریای خزر در نویسنده که خود را فرزند دریای خزر می داند از مدت ها پیش به وجود آمده بود، منتهی به علت عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی به ویژه تا قبل از فروپاشی رژیم کمونیستی شوروی سابق و اینکه در واقع کلیه دانسته ها در زمینه علوم دریایی

تقریباً در انحصار پژوهشگران و کارشناسان روسی بود، امکان نگارش آن فراهم نمی آمد این انگیزه برای نگارنده آنقدر مهم بود که سبب گردید با اهتمائی اساتید فن و با استفاده از امکانات تحصیلی و گرایش دکترای خود، رساله دکترای خود را در زمینه جریان های دریای خزر انتخاب و بگذرانم. در این نوشتار سعی شده از آخرین دانسته های بهروز موجود در این زمینه بهره گیری شود که امید است مقبول طبع صاحب نظران و دانشمندان قرار گیرد. آشکار است که این تجربه به همراه کاستی های بی شمار باشد که از کلیه پژوهشگران، محققین و کارشناسان تقاضا دارم این کاستی ها را یادآوری نمایند تا در چاپ های بعدی لحاظ گردد.

مؤلف: دکتر اسراف سادات شکر باغانی

(دکترای فیزیک دریا) تابستان ۱۳۹۳

عضو هیئت علمی پژوهشکده برنامه ریزی و نوآوری های آموزشی

پژوهشگاه مطالعات آموزش و یادگیری

سازمان پژوهش و برنامه ریزی درسی